

פורסם בעלון קבוצת עניין אחזור מידע וטקסט, כרך כ', חוברת 1, ינואר 2013

אתר הגבורה – איסוף מידע נרחב, עיבודו והפצתו לציבור כפרויקט לאומי

עפר דרורי

offerd@gmail.com

תקציר: תולדות המאבק להקמתה ולקיומה של מדינת ישראל שזורים במעשי גבורה מופלאים. גילויי גבורה אלה, שורשיהם נעוצים בין דפי התנ"ך, בקרבות המכבים, במרד הגטאות ובמאבק המחתרות בתקופה שקדמה להקמת המדינה. עם הקמת המדינה קיבלו מעשי הגבורה גם מימד רשמי של ציונים לשבח ובחלוף השנים גם עיטורים כפי שהוגדו בחוק העיטורים בצבא ההגנה לישראל שנחקק בכנסת בינואר 1970. אתר הגבורה מוקדש לסיפורם של גיבורי ישראל מאז קום המדינה. האתר מרכז מידע על כלל הצל"שים והעיטורים שניתנו מקום המדינה ועד היום. המאמר מתאר את התכנים באתר ואת הכלים והטכנולוגיות ששימשו לאיסוף המידע הרלוונטי ממקורות שונים והפיכתו למידע חדש, מעובד ואינטגרטיבי. המידע המוצג באתר הוא פרויקט לאומי לתיעוד ושימור מורשת הגבורה של צה"ל והמדינה.

אתר הגבורה מרכז מידע רחב על מקבלי צל"שים ועיטורים בצה"ל ובגופים נוספים ומשמש כמאגר מידע מרכזי בתחום. אתר הגבורה המביא את סיפורם של הצל"שים והעיטורים של חיילי צה"ל מקום המדינה ועד היום בנוי על שני מימדים: התקופה שבה התבצע מעשה הגבורה וסוג העיטור או הצל"ש. באתר שש עשרה תקופות ממלחמת העצמאות ועד לתקופה שלאחר מלחמת לבנון השנייה וכן למעלה משבע עשרה סוגי עיטורים וצל"שים. באתר אמצעי אחזור רבים ומגוונים. החל ממנוע חיפוש טקסטואלי לאיתור נקודתי, דרך מנועי שליפה עפ"י קטגוריות כמו תקופות או סוגי צל"ש, רשימות ממוינות על פי שם לאיתור שמי של מקבל עיטור ועד לחיתוכים דינמיים מורכבים כמו למשל כלל בעלי צל"ש האלון המשתייכים לחייל מסוים, מחטיבה מסוימת במבצע מסוים.

התקופות הקיימות באתר הגבורה הן:

מלחמת העצמאות, בין מלחמת העצמאות לקדש, מבצע קדש, בין קדש לששת הימים, מלחמת ששת הימים, בין ששת הימים להתשה, מלחמת ההתשה, בין ההתשה ליום הכיפורים, מלחמת יום הכיפורים, בין יום הכיפורים לשלום הגליל, מלחמת שלום הגליל, בין שלום הגליל לאינתיפאדה, תקופת האינתיפאדה, מלחמת לבנון השנייה, מאז מלחמת לבנון השנייה ועד עתה.

סוגי העיטורים הקיימים באתר:

עיטור הגבורה, עיטור העוז, עיטור המופת, צל"ש הרמטכ"ל, צל"ש אלון, צל"ש מפקד אוגדה, צל"ש מח"ט וצל"ש יחידתי. בנוסף עיטורים משטרתיים מסוג עיטור הגבורה, האומץ והמופת, צל"ש המפכ"ל וכן עיטורים אזרחיים וביטחוניים. האתר עלה לאוויר בחודש מרץ 2007 כאשר הוא מכיל מידע על 100 צל"שים ועיטורים. נכון לסוף חודש ינואר 2013 באתר הגבורה מידע על יותר מ- 2300 צל"שים ועיטורים ולמעלה מאלף ומאתיים כתבות בנושאי גבורה המהוות פירוט ומידע נוסף על הצל"שים

אתר הגבורה – איסוף מידע נרחב, עיבודו והפצתו לציבור כפרויקט לאומי / עפר דרורי

והעיטורים. המידע הפורמאלי כולל את שם מקבל הצלי"ש, סיפור מעשה הצלי"ש, תמונת בעל הצלי"ש, התקופה שאליה מתייחס מעשה הגבורה וסוג הצלי"ש /עיטור.

להלן פירוט הצלי"שים והעיטורים שאותרו עד ינואר 2013 באתר הגבורה

סוג העיטור / צל"ש	מספר צל"שים / עיטורים שהוענקו
עיטור הגבורה	40
עיטור העוז	215
עיטור המופת	602
צל"ש הרמטכ"ל	245
צל"ש אלוף	604
צל"ש מפקד אוגדה	166
צל"ש מפקד חטיבה	147
אות הערכה מטעם הרמטכ"ל	6
אות הוקרה מטעם האלוף	1
תעודת הערכה רמטכ"ל	1
תעודת הערכה אלוף	13
תעודת הערכה מאו"ג	3
תעודת הערכה מח"ט	0
צל"שים בבירור	11
עיטור הגבורה משטרתי	1
עיטור האומץ משטרתי	85
עיטור המופת משטרתי	171
צל"ש מפכ"ל	7
צל"ש ראש המוסד	1
צל"שים אזרחיים	11
סה"כ	2330

עיקר העבודה במחקר היא איסוף מידע רלוונטי תוך יצירת מידע חדש ושלים המבוסס על מידע חלקי המפוזר בין גופים שונים ומדיות שונות. יצירת המידע מתבססת על אינטגרציה בין מקורות שונים כמו מסמכים ישנים מארכיונים, קטעי עיתונים מהעבר ומהווה, ספרים בנושא, עבודות שונות, חומרים במדיה כמו תמונות, סרטוני טלוויזיה, הקלטות רדיו, חוברות וחומרים שפורסמו בצבא, אתרי אינטרנט רשמיים (כמו "בעוז רוחם" של הצבא בתחילת המחקר, ואתרי יחידות צבאיות) ואתרים פרטיים של יחידים ועוד. מידע יקר ערך מתקבל מאנשים פרטיים בין אם מפנייה שלהם לאתר ובין אם בפניה יזומה שלי אליהם במהלך בירור ואימות מידע שהגיע אלי בדרכים שונות. הידע שבאתר מסייע לפעולות שונות ציבוריות כמו ימי מורשת ביחידות הצבא, פעולות חינוך לבני נוער, תוכניות טלוויזיה, אירועים ועוד.

נושאים שטופלו במהלך הקמת האתר, בעיות ודרכי פתרון:

1. תמונה של מקבל הצלי"ש

התמונות של מקבלי הצלי"שים והעיטורים לא זמינות בשום מאגר בצורה מרוכזת ועל כן הייתי צריך לסרוק מקורות מידע אחרים כמו: אתרי אינטרנט, ספרים, כתבות מעיתונות אזרחית,

עיתונות צבאית, קשר למעוטרים, קשר לחברים של מעוטרים ועוד. התמונה של מקבל הצל"ש / עיטור חשובה בעיני כי היא מאפשרת להזדהות בצורה טובה יותר עם סיפור הגבורה.

2. הנוסח הרשמי של הצל"ש / עיטור

הנוסח הרשמי נמצא כמובן בכתב העיטור אשר במרבית המקרים אינו זמין. נעזרתי באתר "בעוז ורוח" הכולל את הנוסחים החלקיים של העיטורים וצל"ש רמטכ"ל. לא היה בנמצא בצורה מרוכזת את הנוסח של צל"ש אלוף, צל"ש מפקד אוגדה, צל"ש מח"ט וצל"ש יחידתי. איסוף הנוסחים האלו היה כרוך בעבודה רבה. עד היום איתרתי כ-1300 מקרים כאלה וכולם באתר הגבורה לשימוש הציבור.

3. סיפור רקע של מעשה הגבורה

כאן נעזרתי בגורמים רבים שהיו מוכנים לעמוד לימיני ולסייע לי באיתור כתבות מתקופת אירוע הצל"ש ברובן כתבות בעיתונות. עיתון ידיעות אחרונות העמיד לרשותי את האפשרות לעיין בארכיון שלו וכן כתבי עת אחרים בהיקף קטן יותר. בנוסף העיתון במחנה העמיד לרשותי את כלל הסיפורים שפורסמו בעיתון במסגרת המדור "צומת גיבור" בשנים האחרונות. הכתבות העיתונאיות הרבות השונות באיכותן ובמידת הפירוט שלהם מהוות חומר ארכיוני בעל ערך רב להשלמת התמונה של סיפורי הגבורה.

4. חומרים במולטימדיה

באתר חומרי מולטימדיה רבים כמו סרטוני וידאו המתארים את טקס קבלת העיטור (ממלחמת לבנון השנייה, מטקס הענקת עיטורים לאחר המרתם מצל"שים בתחילת 1973 ועוד). סרטונים שפורסמו במקומות שונים המתארים את סיפור הגבורה, הקלטות קול ועוד. מטרת חומרים אלו לאפשר גיוון במידע והגברת העניין בסיפורי הגבורה עצמם.

5. צל"שים ועיטורים נעלמים / נשכחים

במסגרת זו איתרתי צל"שים ועיטורים משני סוגים. כאלו שמוזכרים שקרו אבל ללא פרטים על האירוע וללא פרטים של מי שזכה בהם, שמות מקבליהם נותרו בראשי תיבות בלבד. הסוג השני מתייחס לצל"שים ועיטורים שלא פורסמו בציבור מעולם. אי הפרסום של חומרים משני הסוגים לא נבע בהכרח משיקולי בטחון מידע. לקבוצה הראשונה משתייכים צל"שים של לוחמים מסיירת מטכ"ל, טייסים ויחידות אחרות ולקבוצה השנייה צל"שים שאינם צל"ש רמטכ"ל ורישום מסודר ושלם שלהם לא היה בנמצא לציבור. אתר הגבורה ממלא בהחלט חוסר זה. בהתמודדות עם הצל"שים והעיטורים החסויים מצאתי כי במרבית המקרים החיסיון הוטל בעת הענקת הצל"ש / העיטור אבל מאז איש לא ביקש להסירו. נעזרתי רבות בצנזורה הצבאית אשר אפשרה את החשיפה של רבים מהצל"שים שפורסמו בציבור בראשי תיבות בלבד.

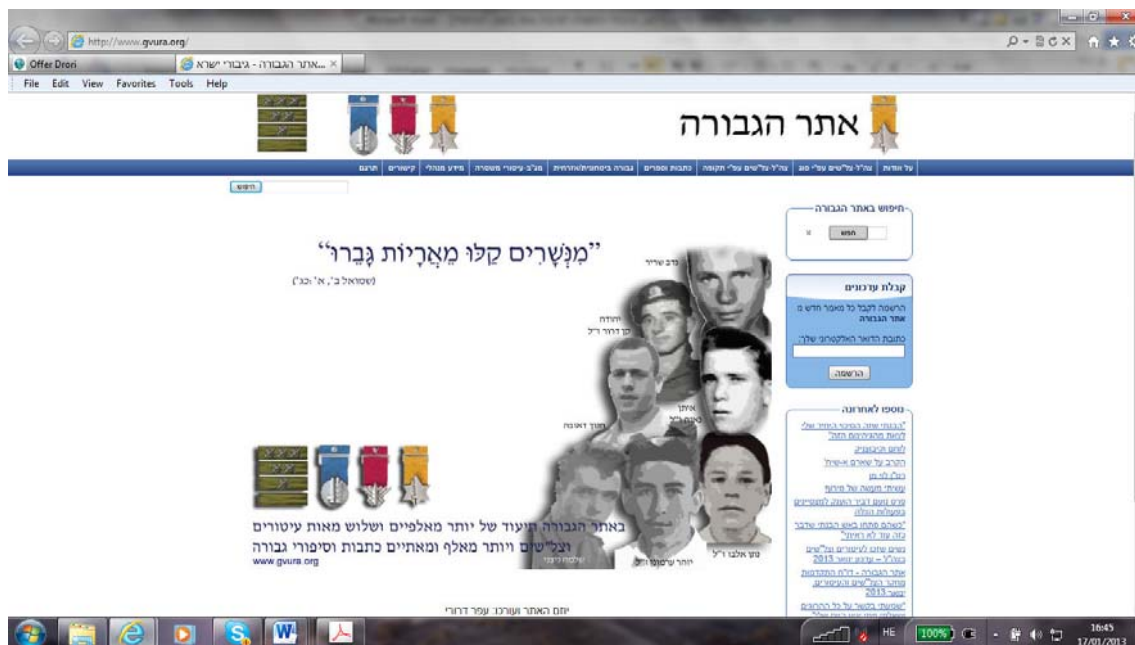
היקף השימוש באתר

מיום הקמת האתר במארכס 2007 נספרו חמש מאות ועשרים אלף כניסות ונצפו 2.3 מיליון דפי מידע (צל"שים ו/או כתבות).

תוכניות לעתיד:

1. איתור צל"שים נוספים מתקופת מלחמת השחרור
 2. השלמת איתור צל"ש אלוף, מפקד אוגדה ומח"ט בדגש על אלה שניתנו עד לשנת 1970 היות ותחולת חוק העיטורים פסחה עליהם בעת הקמת הוועדה להמרת צל"שים לעיטורים
 3. השלמת תמונות של כלל בעלי הצל"שים והעיטורים
 4. השלמת טקסט הצל"ש הרשמי עפ"י תעודות הצל"ש
 5. חשיפת שמם (באישור הצנזורה) של בעלי צל"שים ועיטורים שנחשפו רק בראשי תיבות ובמקרים רבים החיסיון אינו רלוונטי היום
 6. איתור סיפורי גבורה נוספים מפי עדים או מפי בעלי הצל"שים עצמם כרקע להבנת סיפור הצל"ש, בנושא זה אני מקיים משתף פעולה מלא עם עיתון "במחנה" ובו אני מפנה כתבים של העיתון למקבלי צל"שים לצורך ראיון אתם.
 7. הנחלת מורשת הקרב והגבורה של חיילי צה"ל באמצעים נוספים המתבססים על המידע באתר הגבורה במסגרת ספרים, תוכניות חינוכיות, ימי זיכרון, תוכניות רדיו וטלוויזיה ועוד. משימה זו תחייב איתור תקציב או תרומות למימושה. זו ההזדמנות לציין שכל הפעילות באתר, איסוף החומרים והמחקר נעשים בהתנדבות מלאה.
- האתר עושה שימוש במנוע לניהול תכנים משוכלל של חברת global-report המאפשר הזנה ישירה של תכנים לאתר בצורה מקוונת מכל מקום ובכך זמין לעדכונים בכל רגע נתון. האתר עושה שימוש בטכנולוגיות רבות ביניהן יישומי Web2 המאפשרים הוספת תכנים ע"י הגולשים. במקרה של אתר הגבורה, הוספת התכנים חשובה ומשמעותית היות והיא נותנת לבני המשפחה, חברים וחברים ליחידה הצבאית להוסיף תכנים והתייחסות למעשה הגבורה ובכך להרחיב את המידע באתר. תכנים אלה שנוספים ע"י קהל הגולשים הם ברובם מרגשים ואישיים ותורמים ל"אווירה" המיוחדת שאתר זה מבוסס עליה.

אתר הגבורה – איסוף מידע נרחב, עיבודו והפצתו לציבור כפרויקט לאומי / עפר דרורי

תמונת מסך הכניסה של אתר הגבורה www.gvura.org

סיכום

אתר הגבורה מהווה דוגמא לייצור מידע חדש המבוסס על פיסות מידע ממקורות שונים תוך מימוש אינטגרציה בין מקורות המידע והגעה למידע רציף ושלם בהתייחס לתכניו של האתר. חיבור פיסות המידע מאפשר קבלת תמונה נאמנה של מרבית מעשי הגבורה של חיילי צה"ל בעלי צל"שים ועיטורים תוך חשיפת המידע לציבור הרחב בצורה חופשית ופתוחה ובכך תורם האתר לשימור מורשת הקרב והגבורה של צה"ל.